ליכתוב בשרצים וליתו הנך כו'. ובמה הלך חד מכולהו לא אתי דחמץ מכולהו לא אתי שלא היה להם שעת הכושר וחלב נמי לא אתי מכולהו שכן לא הותרו מכללן אך קשה דתיתי נבלה מכולהו ושמא לא הייתי אומר אלא לענין איסור אכילה אבל לענין טומאת נבלת עוף טהור לא ואע"ג דאפקיה בלשון אכילה לא יאכל לטמאה בה: **היכא** דלאו איסור הבא מאליו מנלן. וא"ת בהי מבעיא ליה דחדש ושביעית איסור הנאה מאליו ואי טבל הא יליף חולין חולין מתרומה בסוף אלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פד.) ותרומה ילפינן מבכורים ונסמוך משמע דצריך למילף במה הלך ואי כלאים הא לא כתיב בהו אכילה והקדש נמי לא כתיב ביה אכילה ועוד דאיכא למילף חטא חטא מתרומה וא"ל דאכלאים בעי דאע"ג דלא כתיב בהו אכילה סברא היא דלא אסרה תורה אלא כשהאיסור בעין ועליל דפריך אלא חלב אכילה כתיב ביה בלאו הכי ה"מ למיפרך אלא כיון דכתב בה בהדיא אכילה פריך מינה וה"ר שמואל היה אומר דגבי חלב שהמתהו אי לא הוה כתיב ביה אכילה הוה מחייבין כיון שהוא גוף החלב וכן החמץ אלא שנמוח אבל משקה היוצא מכלאים אפילו לא כתיב בהו אכילה כמאן דכתיב בהו דמי שאין זה גוף הפרי ומה שפירש בקונטרס דכולהו קרי איסור הנאה מאליו נבר מהקדש אי אפשר לומר כן אלא אכלאים קאמר כדפירשתי שאין זה איסור הנאה מאליו שע"י מעשה של זריעה נאסרין הכלאים וגם העבירה היה בשעת זריעה וא"ת ושביעית היכי אתי מכולהו דאית בהו לאו ובשביעית עשה כלה לחיה מן השדה כו' וי"ל דילפינן מטומאת שרצים דלא שייך בהו לאו:

הביא ענבים ודרכן כו'. אע"ג דשתיה בכלל אכילה בענבים וזיתים לענין הנאת בכורים לא כתיבא אכילה דתהוי שתיה בכלל ז' פרי: **מה** לתרומה שכן חייב עליה מיתה וחומש. לרבי דאמר בסנהדרין (דף פג.) הזיד במעילה במיתה ע"כ לאו אהקדש בעי לעיל כדפי' בקונט' דהא בהקדש נמי איכא מיתה וחומש לרבי: **אלא** אי מתרומה וחד מהנך כו'. פי' מנבלה ובכורים או תרומה או משרצים ובכורים או תרומה אבל לא כמו שפי' בקונטרס חמץ ובכורים או תרומה דמה להנך שכן יש בהן נטילת נשמה מיתה וכרת וכן מחלב ותרומה או בכורים לא אתי מהאי טעמא: **דון** מינה ומינה. פי' בקונטרס דלאו דוקא ומיהו אפשר דהוי דוקא משום דגן שהמתהו[ה] [ו] דתרומת דגן דאורייתא דרבי אליעזר מחייב דגן מדאורייתא ושאר מיני מדרבנן ורבי יהושע פוטר בדגן שהמתהו דדון מינה ואוקי באתרה תירוש ויליר אין שאר מיני לא ואפילו דגן ולהכי פטר נמי בשאר מיני שאין להחמיר בהן יותר מדגן:

אף תרומה אפילו שאר מינין. ואם תאמר אכתי אימא דוקא שבעה מינים שהבכורים נוהגים בהן ויין תפוחים מנלן וי"ל כיון דהוא אפילו במילי דרבנן הוא בכולהו:

והדר

וליכתוב רחמנא בשרצים וליתו [ו] הנך וליגמרו מינייהו משום דאיכא למיפרך מה לשרצים שכן טומאתן במשהו והא דתניא [א] הטבל והחדש וההקדש והשביעית והכלאים כולן משקין היוצאין מהן כמותן מנלן וכי תימא ליגמר מהנך מה להנך שכן איסור הבא מאליו הוו תינח היכא דאיסור בא מאליו היכא דלאו איסור הבא מאליו מנלן גמרינן מבכורים ובכורים גופייהו מנלן [ב] דתני ר' יוסי [ג] פרי פרי אתה מביא [ד] ואי אתה מביא משקה הביא ענבים ודרכן מנין תלמוד לומר [1] תביא איכא למיפרך מה לבכורים שכן טעונין קרייה והנחה אלא גמר מתרומה ותרומה גופה מנלן [ה] [ו] דאיתקש לבכורים [ז] דאמר מר [2] ותרומת ידך אלו בכורים מה לתרומה שכן חייבין עליה מיתה וחומש אלא גמר מתרוייהו מתרומה ובכורים מה לתרומה ובכורים שכן חייבין עליהם מיתה וחומש אלא אתיא מתרומה וחד מהנך או מבכורים וחד מהנך והא דתנן [ח] דבש תמרים ויין תפוחים וחומץ סיתווניות ושאר [ט] מיני פירות של תרומה רבי אליעזר מחייב קרן וחומש ור' יהושע [1] פוטר במאי פליגי [י] בדון מינה ומינה ובדון מינה ואוקי באתרה קמיפלגי דר' אליעזר סבר דון מינה ומינה מה בכורים משקין היוצא מהן כמותן אף תרומה נמי משקין היוצא מהן כמותן ומינה מה בכורים אפי' שאר מינין אף תרומה נמי אפילו שאר מינין ורבי יהושע סבר דון מינה מה בכורים משקין היוצאין מהן כמותן אף תרומה משקין היוצאין מהן כמותן ואוקי באתרה מה משקין דקדשים בתרומה תירוש ויצהר אין מידי אחרינא לא אף משקין היוצאין מהן כמותן תירוש ויצהר אין מידי אחרינא לא והא דתנן [ו] אין מביאין בכורים משקה אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים מני רבי יהושע היא דאמר דון מינה ואוקי באתרה וגמר להו לבכורים מתרומה וגמר להו לבכורים מתרומה דתני ר' יוסי בר' חנינא והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה וגו' [ז] פתח הכתוב בחילה וסיים בטומאה לומר לך מה טומאה בכעדשה אף חילה בכעדשה במעילה בפרק קדשי מזבח (דף טז:) הילכך אי לא כתיב מיחוי בגופייהו וליף מהנך ה"א לא מחייב אמיחויין בפחות מכזית: **מה** לשרצים. דין הוא שיהא מיחוי שלהן כמותן: **שכן** טומאתן. ואיסורן במשהו: **החדש**. קודם שקרב העומר ועושה שכר מן השעורין: **והשביעית**. משקין היוצאין מהן נוהגת בהן שביעית וחייבין בביעור כמותן: **מהנך**. חלב וחמץ ונבלה: **שכן איסור הבא מאליו**. ותינח למילף מייניהו טבל וחדש ושביעית וכלאי הכרם אבל הקדש לא אתי מייניהו: **בכורים**. אין איסורן בא מאליו שע"י שמפרישן הן קדושים: **פרי**. מרבותינו כל פרי [דברים כו]: **תביא**. אשר תביא מארצך דהוה ליה למיכתב אשר מארצך: **בכורים טעונין קרייה**. ארמי אובד אבי [סס]: **והנחה**. על הרצפה והנחתו לפני ה': **מה לתרומה ובכורים שכן חייבים עליהן מיתה**. במזיד וחומש בשוגג [ט] וכי פרכת מה לתרומה שכן חייבין עליה מיתה וחומש ליכא למימר בכורים יוכיחו: **מתרומה וחד מהנך**. חמץ או נבלה דכי פרכת מה לתרומה שכן מיתה נבלה תוכיח מה לנבלה שכן איסור הנאה מאליו תרומה תוכיח וחזר הדין הלא השתא שבהן שאסורין הן עצמן ומשקין היוצאין מהן כמותן אף אני אביא את אלו: **סיתווניות**. ענבים הנמצאין בגפנים בימות החורף שאין מתבשלין לעולם ועושין מהן חומץ: **ושאר כל מיני פירות**. חוץ מענבים וזיתים שדרכן בכך: **מחייב קרן וחומש**. אם אכלן בשוגג: **במאי קמיפלגי**. הואיל דילפינן תרומה מבכורים למשקין היוצאין מהן כמותן: **בדון מינה ומינה**. בכל גזירות שוות וכנין אב שבתורה שאנו למדים דבר מחבירו אי דיינינן ליה וגמרינן ליה לכל מילי או דון מינה מה שאנו צריכין לו ואוקי באתרה למילי אחרנייתא דמיפרשי בגופיה קמיפלגי: **בכורים**. מביאין מכל שבעת המינין [י]: **אף תרומה נמי**. שהפרישה בפירות כגון תמרים ותפוחים כיון דתרומה נוהגת בפרי אף על גב דאינה נוהגת במשקין שלהן אלא בתירוש וילהר בלבד הנך משקין כיון דמפירות תרומה אתו הרי הן כתרומה. והאי דון מינה ומינה לאו דוקא קאמר דהא תמרים ותפוחים גופייהו אין תרומתן מן התורה אלא מדברי סופרים והכי הוא דקאמרינן כיון דבמידי דאורייתא אית לן דון מינה ומינה ואי הואי תרומת תמרים דאורייתא הוה גמרי לה מבכורים למשקין היוצאין מהן כמותן הכי נמי רבנן בדילהו כעין דאורייתא תקון: **ורבי יהושע סבר**. אי נמי [ג] הוא דאורייתא לא הויין משקין היוצאין מהן כמותן דאית לן דון מינה [ה] [א] ומינה ואוקי באתרה דון מינה למה שהיא צריכה ללמוד הימנה דהיינו שיהו המשקין [ב] ממנה כמותה ותו לא תדון מינה אלא העמד אותה במקומה: **תירוש וילהר**. כתיבי בה [דברים יח] ולא שאר משקין והנך משקין דנהגו בהו תרומה הוא דילפינן מבכורים דאם קרא עליהן שם תרומה קודם שדרכן נאסרין משקה היוצא מהן אבל שאר משקין דלא כתיבא בהו תרומה אפילו היא כתיבא בפירות עצמן לא: **אין מביאין בכורים משקה**. לגמרי משמע אפילו הביא פירות ודרכן דאי בדרוכין ועומדין אפילו ענבים נמי לא דהא אמרן פרי אתה מביא ואי אתה מביא משקה: **רבי יהושע היא דאמר**. גבי תרומה לא קדישי דאית ליה דון מינה ואוקי באתרה וכיון דבתרומה לא מתסרי הדר גמר לבכורים מינה דהא דרבי רחמנא בהו תביא זיתים וענבים הוא דרבי: **אין סופגין**. משום משקה הבא מפירות עדלה: **רבי יהושע היא דאמר**. בתרומה לא מיתסרי ואתו בכורים גמרי מתרומה בהיקשא דאיקרו תרומה ואתיא עדלה וגמר מבכורים מגזירה שוה:

מרטקא

עין משפט נר מצוה

כז א מיי' פ"י מהלכות מאכלות אסורות הלכה כב:

כח ב מיי' פ"ב מהל' בכורים הלכה ד:

כט ג מיי' פי"ח מהל' תרומות הל' ב:

ל ד מיי' פ"י מהלכות מאכלות אסורות הלכה כב:

מוסף רש"י

פרי אתה מביא. בבכורים כתיב מרגשית כל פרי (ערכין יא.). **הביא ענבים.** לעזרה, ודרכן מנין. שיפא. תלמוד לומר תביא. אשר תביא מארצך, מכל מקום (שם). **ותרומת ידך אלו בכורים.** דכתיב בהו יד, ולקח הכהן הטעל מידך (פסחים לז:) דבעי הנאת מקום כדכתיב (דברים כו) ושמת בטנא והלכת, והתם אשמעינן עשה והכא אשמעינן מזרכת לאו לאוכלן בגבולין, דאילו בתרומה ממש קדשי הגבול היא ולא בעינ תומה (יבמות עג:). **וחומץ סתווניות.** סופי ענבים שאין מתבשלים עולמית ועושים מהן חומץ (ברכות לח: ושם: ספוניות). **ר"א מחייב קרן וחומש.** לשותה ממנו בשוגג, ור' יהושע פוטר. דזיעה בעלמא הוא ואין שם תרומה חל עליו ואין לך פרי הניתן למשקה אלא זיתים וענבים בלבד (שם). **דון מינה ומינה.** כל דבר שאתה למד מתבירו בגזירה שוה או בהיקש הוי למד ממנו בכל דבריו (זבחים צא: וכעי"ז יבמות עח: וב"ק כה:) מאחר שעיקרו של דבר למדתי מחבירו אף לכל דבריה נלמוד ממנה (סנהדרין עה: וכעי"ז שבועות לא.). **דון מינה ואוקי באתרה.** דון עיקר הדבר ללמדו מחבירו, אבל לשאר דבריו בו ואתה יכול ללמוד מעצמך ובזה, דבר מדבר, ואינך צריך ללמוד מחבירו, העמידהו במקומו ואל תשוויהו לחבירו (סנהדרין שם וכעי"ז זבחים צא:) כלומר לאחר שלמדתו משם והבאתו לכאן העמידהו כאן במורת שאר דבריס המפורשים בו (שבועות לא.) למאי דלריכי גמריגן למאי דלא לריכינן מוקמינן באתרא (יבמות עח:). **אין סופגין את הארבעים בו'.** גבי משקין קאי במסכת תרומות וקאמר דאין כל מי פירות קרויין משקין אלא אלו בלבד, אין סופגין את הארבעים על שום מי פירות אל עדלה, משום דבמילתו אלא כדרך הנאתן הוא, אלא אלו (פסחים כד:).

מסורת הש"ס

ה) [נאו כולהו קאמר דהא אמר אחלב אי אפשר כדאמרן אלא נבלה קאמרי". כ"כ הרשב"א בחידושין], **ו)** [ערכין יא.], **ז)** [עי' תוס' מנחות טו. ד"ה לחם איקרי תודה ותוס' יבמות עג. ד"ה טעונין], **ד)** מעילה טו: [פסחים לו: יבמות עג: מכות יז.], **ה)** תרומות פי"א מ"ב ברכות לח., **ו)** [יבמות עח: ב"ק כה: סנהדרין עה: שבועות לא. זבחים לא: מנחות סב. קו. נדה מג:], **ז)** [תרומות פי"א מ"ג], **ח)** פסחים כד: תרומות פי"א מ"ג, **ט)** [ויקרא כ], **י)** [ביכורים פ"ב מ"ח], **כ)** [ביכורים פ"א מ"ג], **ל)** בס"א נוסף: היוצאים, **מ)** [כגון מלילות שריסקן ומחטן כדאיתא שבת יט. וכ"כ תוס' בכורות נד. ד"ה ומני ע"ש],

---

תורה אור השלם

1. וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: דברים כו ב

2. לֹא תוּכַל לֶאֱכֹל בִּשְׁעָרֶיךָ מַעְשַׂר דְּגָנְךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ וְכָל נְדָרֶיךָ אֲשֶׁר תִּדֹּר וְנִדְבֹתֶיךָ וּתְרוּמַת יָדֶךָ:

דברים יב יז

גליון הש"ס

גמ' דאיתקש לבכורים. עי' מנחות דף טו ע"א תוס' ד"ה לחם:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ור' יהושע כו' דון מינה ואוקי באתרה כל"ל ותיבת ומינה נמחק:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה ור' יהושע סבר וכו' דאית לן דון מינה ומינה. מלת ומינה נמחק:

שיטה מקובצת

א) פרי פרי אתה מביא. נ"ב עי' תוס' תמורה דף ד' ע"א: **ב)** ושאר מיני פירות. נ"ב נ"א מי פירות וכו': **ג)** ור' יהושע סבר אי נמי הואי דאורייתא: **ד)** אכילה דתהוי שתיה בכלל אלא פרי כצ"ל: **ה)** משום דגן שהמתהו. נ"ב עי' תוס' בכורות דף נ"ד ע"א:

מרטקא. גיד השדרה והלומר והוא רחב ולבן וקשה מאד וקורין אותו ייבו"ל: **בשר שפלטתו סכין.** כשמפשיטין את הבהמה פעמים שהסכין פולט מן הבשר אצל העור ולא חשיב. ולקמיה פריך היכי דמי דלאכרופי מצרף ובאפי נפשיה אין מקבל טומאה: **ואוגם אתם טופלי שקר.** איזב אמר לחביריו מחבבי דברי שקר אתם ודבר שאין בו רפואה אתם אומרין לרפואתי. ומרטקא משנפסק אין לו רפואה להחבר עוד: **בשר שפלטתו סכין בר רפואה הוא.** המדלדל בשר מן החי פעמים שקושרין אותו במקומו והוא נדבק ומעלה ארוכה: **המכונס.** הנאסף יחד [ז]יפה: **חייבין עליו.** משום נבלה בין שאוכלו בין שנוגע בו ונכנס למקדש ופליג אמתני'[ח] דקתני אבל לא טומאת נבלות: **והוא שכנסו.** לאחשביה וגלי דעתיה דלא בטליה מעיקרא [ט]אבל מתכנס מאליו או ע"י תינוקות שלא במתכוין לא פליג ר' יהודה דליהוי נבלה: **בשלמא למ"ד.** אלא היינו בשר שפלטתו סכין היינו דמחייב דאיכא למימר כיון דכנסו אחשביה והדר למילתיה וגלי דעתיה דלא בטליה מעיקרא: **גאלא דר' יהודה לא פליגי.** דודאי רבי יהודה אבשר שפלטתו סכין קאי ורבי יוחנן נמי מודי דבשר שפלטתו סכין[ז] איקרי אצל ובמרטקא הוא דפליגי ולת"ק ר' יוחנן אמר מרטקא נמי מקרי אצל דלאחשכחן בקרא ואצל דמתני' דקאמר מצטרף בכולהו אצל קאמר דמצטרפי ובאפי נפשייהו לא מטמו ואתא רבי יהודה למימר בגאצל מרטקא מודינא דלא הוי בשר בגאפי נפשיה לענין נבלות אבל [י]בשר שפלטתו סכין אם חזר וכינסו גלי אדעתיה דלא בטליה וחייבין עליו משום נבלה: **אבל מרטקא לא מצטרף.** דעך בעלמא הוא: **אי דחשיב עליה.** אפילו בתר הכי: **באפי נפשיה.** נמי ליטמא טומאת אוכלין דקי"ל דמחשבה [יא]שויא אוכלא כל מידי דמצי למיכליה ואע"ג דלאו אורחיה כדאמרן בפרק בהמה המקשה(לעיל דף עז:) עור שנלקו ושליא שחיבר עליה מטמא טומאת אוכלין ונהי דתו לא הדר הוי בשר לענין טומאת נבלות דהא נעשה עור בבטולו הראשון אבל [יב] לאוכלו מיהא הוי לטמא טומאת אוכלין אם נגע בשרץ דלא גרע מעור שנלקו: [יג]**מקצתו חיבב עליו.** אפילו בתר הכי: **באפי נפשיה.** נמי ליטמא טומאת אוכלין דקי"ל דמחשבה [יד]שויא אוכלא כל מידי דמצי למיכליה ואע"ג דלאו אורחיה כדאמרן בפרק בהמה המקשה(לעיל דף עז:) עור שנלקו ושליא שחיבר עליה מטמא טומאת אוכלין ונהי דתו לא הדר הוי בשר לענין טומאת נבלות דהא נעשה עור בבטולו הראשון אבל [יב] לאוכלו מיהא הוי לטמא טומאת אוכלין אם נגע בשרץ דלא גרע מעור שנלקו: **אלא לר"ת ולא כפי'** הקונטרס שפי' גידי הלומר מדאמרינן פרק כל הפסולים (זבחים דף לה.) פגל באצל נתפגלה מורחה פגל במורחה לא נתפגלה אצל ובעוף אין גידי לומר קשין ומורחה לא שייך אצל בעוף ולמאן דמפרש בשר שפלטתו סכין לא קשה ליה מהתם דהא אמרי' בסמוך דלכ"ע מרטקא נמי הוי אצל: **ר' יהודה אומר חייבים עליו.** הא דלא קאמר מטמא טומאת נבלות דלא תימא מדרבנן להכי קאמר חייבין עליו: **והוא שכנסו.** תימה מה שייכא מחשבה לאיסור דגבי טומאה שייך לאחלק דאי מבטל ליה עץ בעלמא הוא אבל [כ] משום דבטליה לא משתרי באכילה לכך נראה דחייבין עליו לא מיירי לענין אכילה דלא לריך כנסו אלא לענין אם נכנס למקדש כמו שפי' בקונטרס בלשון אחר והא דלא נקט טמא דלא תימא מדרבנן כדפי' וכן נראה דאי אאכילה הא כיון דאכלו אין לך כיעוס גדול מזה: **ורבי** יוחנן **אמר** [יא] **אף מרטקא מצטרף.** ולאו בכה"ג דהוי שומר דא"כ מ"ט דר"ל [יב] עור ועצם מצטרפים משום שומר ולירוף שומר מקראי דרשינן לעיל (דף קיח.) אלא מיירי כגון שיש בראשו כזית בשר דאע"ג דלא הוי שומר מצטרף דראוי הוא שיאכל אגב בשר וריש לקיש סבר דלא מצטרף דאין ראוי לאכילה דעץ בעלמא הוא: **ה"ג** במשנה בטהרות החרטום והצפרנים מטמאין בו'. ולא גרסינן הה קרניס וקרניס דמפרש הה רב פפא בסמוך אמתני' דהכא קאי:

הואיל

והדר מייתי לה לערלה פרי פרי מבכורים. ומ"ת דבפ' כל שעה (פסחים כד:) פשיט מהך משנה דכל איסורים שבתורה אין לוקין עליהם אלא כדרך הנאתן והכא קאמר משום דגמר לה מבכורים [ט] וי"ל דרבוי דהכא לריכי דלא נימא זיעה בעלמא הוא:

מרטקא. פי' ר"ח בשר מת וכן נראה לר"ת ולא כפי' הקונטרס שפי' גידי הלומר מדאמרינן פרק כל הפסולים (זבחים דף לה.) פגל באצל נתפגלה מורחה פגל במורחה לא נתפגלה אצל ובעוף אין גידי לומר קשין ומורחה לא שייך אצל בעוף ולמאן דמפרש בשר שפלטתו סכין לא קשה ליה מהתם דהא אמרי' בסמוך דלכ"ע מרטקא נמי הוי אצל: **ר' יהודה אומר חייבים עליו.** הא דלא קאמר מטמא טומאת נבלות דלא תימא מדרבנן להכי קאמר חייבין עליו:

והוא שכנסו. תימה מה שייכא מחשבה לאיסור דגבי טומאה שייך לאחלק דאי מבטל ליה עץ בעלמא הוא אבל [כ] משום דבטליה לא משתרי באכילה לכך נראה דחייבין עליו לא מיירי לענין אכילה דלא לריך כנסו אלא לענין אם נכנס למקדש כמו שפי' בקונטרס בלשון אחר והא דלא נקט טמא דלא תימא מדרבנן כדפי' וכן נראה דאי אאכילה הא כיון דאכלו אין לך כיעוס גדול מזה: **ורבי** יוחנן **אמר** [יא] **אף מרטקא מצטרף.** ולאו בכה"ג דהוי שומר דא"כ מ"ט דר"ל [יב] עור ועצם מצטרפים משום שומר ולירוף שומר מקראי דרשינן לעיל (דף קיח.) אלא מיירי כגון שיש בראשו כזית בשר דאע"ג דלא הוי שומר מצטרף דראוי הוא שיאכל אגב בשר וריש לקיש סבר דלא מצטרף דאין ראוי לאכילה דעץ בעלמא הוא: **ה"ג** במשנה בטהרות החרטום והצפרנים מטמאין בו'. ולא גרסינן הה קרניס וקרניס דמפרש הה רב פפא בסמוך אמתני' דהכא קאי:

הואיל

והדר מייתי לה לערלה פרי פרי מבכורים: **והאלל:** מאי אלל רבי יוחנן אמר [ח]מרטקא ור"ל אמר בשר שפלטתו סכין מיתיבי [1]ואולם אתם טופלי שקר רופאי אליל כולכם בשלמא למאן דאמר מרטקא היינו דלאו בר רפואה הוא אלא למאן דאמר בשר שפלטתו סכין בר רפואה הוא באלל דקרא דכ"ע לא פליגי כי פליגי באלל דמתניתין ת"ש [ג]ר' יהודה אומר האלל המכונס אם יש כזית במקום אחד חייבין עליו ואמר רב הונא והוא שכנסו בשלמא למ"ד בשר שפלטתו סכין היינו דכי איכא כזית מיחייב אלא למ"ד מרטקא כי איכא כזית מאי הוי עץ בעלמא הוא אליבא דר' יהודה לא פליגי כי פליגי אליבא דרבנן ר' יוחנן אמר מרטקא נמי מצטרף וריש לקיש אמר דוקא בשר שפלטתו סכין אבל מרטקא לא מצטרף האי בשר שפלטתו סכין היכי דמי [א]אי דחשיב עליה אפי' באנפי נפשיה מיטמא ואי דלא חשיב עליה בטוליה בטליה רבי אבין ורבי מיישא חד אמר [ב]מקצתו חישב עליו וחד אמר [ג]מקצתו פלטתו חיה ומקצתו פלטתו סכין [ד]תנן התם [ד]החרטום והצפרנים מיטמאין ומטמאין ומצטרפין חרטום עץ בעלמא הוא אמר רבי אלעזר בחרטום תחתון תחתון נמי עץ בעלמא הוא אמר רב פפא תחתון של עליון צפרנים אמר רבי אלעזר מקום המובלעים בבשר קרנים אמר רב פפא במקום שחותכין ויוצא מהן דם: כיוצא בו [ה]השוחט בהמה: אמר רבי אסי שונין ישראל בטמאה ועובד כוכבים בטהורה צריכין מחשבה והכשר [ו] מים ממקום אחר [ז]והכשר למה לי סופו לטמא טומאה חמורה [ז]וכל שסופו לטמא טומאה חמורה לא בעי הכשר דתני דבי רבי ישמעאל [2]וכי יותן מים על זרע מה [ח]זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה צריכין הכשר אף כל שאין סופו לטמא טומאה חמורה צריך הכשר ותניא א"ר יוסי מפני מה אמרו נבלת עוף טהור צריכה מחשבה ואינה צריכה הכשר מפני מה אמרו נבלת עוף טהור צריכה הכשר

מקצתו חישב עליו. [ט]**מקצתו חישב עליו.** ולא פי' איזה קצת הלכך כביצה מייניה לא מקבל טומאה דהא לא חישב על כולו אבל כי מצטרף בהדי שאר אוכלין מצטרף ההוא קצת מחשבה דאית ביה לאשלומי שיעורא: **פלטתו חיה.** נשכה כלב ודלדל מן הבשר לגד העור ואח"כ שחטה והפליט גם הסכין עוד ואין ידוע אי זה מהן פלטה חיה ואיזה סכין והוא דפלטתו חיה לא בטיל מסתמא והוא דסכין בטליה מדעת וכולה בדלא חשיב עליה הלכך כי הוי בהדי שאר אוכלין מצטרף ההוא קצת דחיה בהדייהו ולטומאת נבלות לא ואע"ג דפלטתו חיה דמתניתין רבי עקיבא היא דאמר העור מבטלו מטומאת נבלות ואפילו פלטתו חיה לקמן (דף קכב.): **פגן הפס.** במסכת טהרות (פ"ל מ"ב) בסדר טהרות גבי נבלת עוף טהור: **החרטום.** בי"ק בלע"ז: **מיטמאין.** אם קבל העוף טומאה מן השרץ [ט] אלו נעשין יד להכניס ולהוציא טומאת. עוף אין לו טומאת מגע משום נבלה אא"כ קבלה מאחרים שהרי אין לך אלא האמור בה טומאת אכילה לטמא בבית הבליעה: **ומצטרפין.** לכביצה: **אחזון של עליון.** קליפת רלועה דקה יש בתוך הפה דבוקה לחרטום בעליון לאדכו: **לפרנים.** היכא הוו אוכל: **מקום המובלע בבשר.** שרשי הלפרנים: **השוחט בהמה טמאה לעובד כוכבים.** הא פריש"ת לה (לעיל קיח:) דכיון דדכוותה בשחיטת ישראל בטהורה משוי לה אוכלא בעובדה מפרכסת ולישראל שריא דהא בשחיטה תליא [יא]ולהו מילתא השתא נמי הוא"ל וישראל שחטה שחיטה מעליא אע"ג דבטמאה לא שייכא שחיטה ולעובד כוכבים לא משתרי עד שתמות דאבר מן החי הוא לגביה אפ"ה מהניא מחשבת ישראל[יב] להאכילה לעובד כוכבים לשוי אוכלא בעובדה מפרכסת וכ"ש טהורה שאוכל היתר גמור הוא בעובדה מפרכסת והא דאמרינן[יג] אסור לאכול מבהמה קודם שתלא נפשה מדרבנן הוא וכן עובד כוכבים בטהורה תניא נמי לקמן [ע"ב] דהואיל וטהורה היא ואשכחן היתר בטהורה [יד]מפרכסת ששחטה ישראל השתא נמי כי שחטה עובד כוכבים הוי אוכל לטמא טומאת אוכלין מן השרץ שאם תחזור ותגע באוכלין אחרים קודם שתמות ותעשה נבלה תטמאם[טו] אבל ישראל בטהורה אין לריכה מחשבה ועובד כוכבים בטמאה לא מהניא לה מחשבה בעובדה מפרכסת דלא אשכחן היתר בדכוותה: **שונים.** יש תנאים ששונים שישראל בטמאה לריך מחשבה להאכילה לעובד כוכבים ואי לא חישב לא הוי אוכל עד שתמות וכן עובד כוכבים בטהורה: **והכשר.** ממקום אחר הכשר מים דדם שחיטה דילה לא מכשר לה דלא איקרי משקה אלא דם חלבים כדאמרינן בהשוחט (לעיל דף לה:) ומיהו דם שחיטה הוגמת מכשיר דאיתקש למים דכתיב [דברים יד] על הארץ תשפכנו כמים כדאמרינן בהשוחט (שם) אבל דעובד כוכבים לאו דם חלבים הוא ולא דם שחיטה הוא והוי כדם מגפתו וכדם המת דחלב לא מיקרי אלא על ידי גיסטרא ומצואר כדאמרינן בסוטה (דף ט:) לתת אותה על לוארי חלב רשע: **הרי סופה לטמא טומאה חמורה.** אדם וכלים בכזית ואפילו במשא כשתמות: **זרעים.** אינן נעשין אב הטומאה עולמית ואפילו נגעו במת שהוא אבי אבות ואינן[ט] נעשין אב [א] לטמא אדם וכלים דמהיכא נפקא דנוגע במת מטמא אדם מהאי קרא דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא והנפש הנוגעת באותו טמא תטמא עד הערב וכי כתיב האי קרא בדבר שיש לו טהרה בהזאה ובטבילה כתיב דכתיב לעיל מיניה והזה הטהור על הטמא וגו' ובההוא טמא קאי והנפש הנוגעת יצאו אוכלין ומשקין וכלי חרס הואיל ואין להם טהרה במקוה אין נעשין אב הטומאה: **נבלת עוף טהור לריכה מחשבה.** לקבל טומאת אוכלים מן השרץ שאם לא חישב עליה לאוכלה אינה מקבלת טומאה ואם חזרה ונגעה באוכלים לא נטמאו: **ואינה לריכה הכשר.** משנה היא במסכת טהרות (פ"ל מ"ל) שלשה עשר דברים נאמרו בעוף טהור וזו אחת מהן:

שסופה

מסורת הש"ס

ח) [גי' הערוך מדרקא ע"ש ערך אלנ, ב) לעיל קיז:, ג) טהרות פ"ל מ"ב, ד) נדה נא. כריתות כא. זבחים קה., ה) [אמ"ק דמתני'. יעב"ן], ו) ל"ל אוכלא, ז) עיין רש"ל שהעתיק גליון מהרש"א יסן, ח) [סנהדרין סג.], ט) [מה: כדכתיב ביחזקאל כ"ג לאת אותך אל זוהרי חלבי רשעים כל"ל ועי' תוס' לעיל לה: ד"ה כל דסן], י) [אינו יעב"ן], כ) עי' ר"מ שכתב שתוס' שלפניו חסר ומי אפשר לישב רק כד מעיינת בפסחים ממצא מבואר הכל עכ"ן,

תורה אור השלם

1. וְאוּלָם אַתֶּם טֹפְלֵי שָׁקֶר רֹפְאֵי אֱלֶל כֻּלְּכֶם:
איוב יג ד
2. וְכִי יִתֵּן מַיִם עַל זָרֵע וְנָפַל מִנִּבְלָתָם עָלָיו יִטְמָא הוּא לָכֶם: ויקרא יא לח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מיטמאין וכו' מן הסכך אפי' הן נעשין יד: (ב) תוס' ד"ה והוא שכנסו וכו' אבל גבי איסור משום דבטליה לא: (ג) ד"ה וכ' יוחנן וכו' מ"ט דר"ל הלא עור ועצם:

הגהות מהר"ב רנשבורג

רש"י ד"ה זרעים וכו' ואינן נעשין אב הטומאה לטמא אדם וכו' כל"ל:

מוסף רש"י

האלל המכונס. הנאסף במקום אחד דהואיל ואחשביה שכנסו לא בטיל וחשיב כבשר נבלה וחייב עליו אם נגע בו וכנכנס למקדש או אכל קדש (לעיל קיח:). מה זרעים שאין סופן לטמא טומאה חמורה. כגון אדם וכגדיים, צריכין הכשר. דבר המכשירן לקבל טומאה, כגון נתינת מים ומגע אבן אף כל כו'. כגון שאר אוכלין (זבחים קה.). ואינה צריכה הכשר. לא שום הכשר מים ולא הכשר ארץ, אלא מעליה בלא שום נגיעה (נדה נ:).

עין משפט נר מצוה

לא א מי' פ"ג מהל' טומאת אוכלין הל' ג:
לב ב ג מי' פ"ד שם הל' ד ופ"ל מהל' שאר אבות הטומאות הלכה ח:
לג ד מי' פ"ג מהלכות טומאת אוכלין הל' ג [ופ"ג מהלכות אבות הטומאה הלכה ט]:
לד ה ו מי' פ"ג מהלכות טו"מ הל' ד:
לה ז מי' שם הלכה ג:

לעזי רש"י

ייבו"ל [יינו"ל]. גיד הצואר של חיות.
בי"ק. חרטום.

שיטה מקובצת

(א) והכשר ממקום אחר: (ב) המכונס הנאסף יחד הס"ד ותיבת יפה נמחק: (ג) והוא שכנסו דאחשביה וכו' אבל נתכנס מאליו כגון ע"י תינוקות. וצ"ב נ"א בס"י כגון שלא במתכוין או ע"י תינוקות וכו': (ד) דבשר שפלטתו סכין נמי איקרי אלל: (ה) לענין נבלות אבל באלל שפלטתו סכין: (ו) דקי"ל דמחשבה משויא אוכלא: (ז) דהא בשחיטה תליא מלתא השתא נמי: (ח) אפ"ה מהניא מחשבת ישראל שחישב להאכילה לנכרי לשווייה אוכלא: (ט) במפרכסת כי שחטה ישראל השתא נמי: (י) נבלה תטמאם הס"ד ומה"ד שונים יש כו' בטהורה אבל ישראל בטהורה אין צריכה מחשבה כו' דלא אשכחן היתר בדכוותה הס"ד ומה"ד והכשר: (יא) ור' יוחנן אמר מרטקא נמי מצטרף: (יב) מ"ט דר"ל הא עור ועצם:

קכא: העור והרוטב פרק תשיעי חולין

הואיל ויכול לגוררה ולהעמידה על פחות מכזית. פ״ה שיכול לחותכה בחתיכות קטנות פחותות מכזית בעודה מפרכסת ולא היה צריך לפרש כן אלא אפילו חתיכות גדולות ובלבד שלא יהיו אברים דבשר מן החי לא מטמא כדאמר לקמן בפרקין (דף קכח:) ועל הנבלה הוא דקאמר צריך שישייר ויעמיד על [ו] (טומאה) פחות מכזית: **ולהעמידה** על פחות מכזית. וא״ת השתא נמי סופו לטמא טומאה חמורה כיון דאילו מצטרף ליה עם חצי זית אחר מטמא כדאמר פ׳ דם שחיטה (כריתות דף כא.) וי״ל דהתם בנבלה שמתה לגמרי מהני צירוף אבל הכא הואיל וסופו לטמא טומאה חמורה אחר שתמות שיצרפנה לכזית לא אמרי׳: **ומי אמר חזקיה הכי.** דחזקיה אחזקיה [ז] ניחא ליה לאקשויי אע״ג דהוי מצי לאקשויי בלאו הכי ממתניתין דקתני אבל לא טומאת נבילות אחזקיה דאמר מתה היא: **נחרה** אין בה טומאה של כלום. היינו נמי אין מטמאה טומאת אוכלין דקתני גבי שחט בה סימן אחד אלא משום דלא עשה בה דרך שחיטה נקט האי לישנא כלומר נחרה [ח] והתם פשוט דאין בה טומאה כלל כיון דלא עבד כלל דרך שחיטה: **ועובד** כוכבים ששחט בהמה טהורה לישראל. רבותא נקט דאפי׳ לישראל דבשחיטה תליא מילתא אבר הפורש ממנה כפורש מן החי: **אביי** אמר אינה מצלת כו׳. וטעמא משום דכי חיה היא לכל דבריה ולכך רובעה חייב ומ״מ מטמא טומאת אוכלין כיון דבת אכילה היא ובקונט׳ פירש משום דלחומרא ותימה אי ספיקא היא אמאי רובעה חייב: אי

שסופה לטמא טומאה חמורה אמר חזקיה הואיל ויכול לגוררה ולהעמידה על פחות מכזית א״ל ר׳ ירמיה לרבי זירא ומי אמר חזקיה הכי והא איתמר שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכסת חזקיה אמר אינה לאברים ר׳ יוחנן אמר ישנה לאברים חזקיה אמר אינה לאברים מתה היא רבי יוחנן אמר ישנה לאברים לאו מתה היא א״ל יצתה מכלל חיה ולכלל מתה לא באת גופא שחט בה שנים או רוב שנים ועדיין היא מפרכסת חזקיה אמר אינה לאברים ר׳ יוחנן אמר ישנה לאברים אמר ר׳ אלעזר נקוט להא דר׳ יוחנן בידך דתני רב אושעיא כוותיה דתני רב אושעיא [א] ישראל ששחט בהמה טמאה לעובד כוכבים שחט בה שנים או רוב שנים ומפרכסת [א] מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלות אבר הפורש ממנה כפורש מן החי ובשר הפורש ממנה כבשר הפורש מן החי ואסור לבני נח ואפי׳ לאחר שתצא נפשה [ב] שחט בה אחד או רוב אחד אינה מטמאה טומאת אוכלין [ג] נחרה אין בה טומאה של כלום [ד] ועובד כוכבים ששחט בהמה טהורה לישראל ומפרכסת מטמאה טומאת אוכלין אבל לא טומאת נבלה אבר הפורש ממנה כפורש מן החי ובשר הפורש ממנה כפורש מן החי ואסור לבני נח ואפילו לאחר שתצא נפשה שחט בה אחד או רוב אחד אינה מטמאה טומאת אוכלין [ה] שחט עובד כוכבים במקום שאין עושה אותה טרפה ובא ישראל וגמרה כשרה שחט ישראל בין במקום שעושה אותה טרפה ובין במקום שאין עושה אותה טרפה ובא עובד כוכבים וגמר שחיטתו פסולה [ג] [ו] הרוצה שיאכל מבהמה קודם שתצא נפשה חותך כזית בשר מבית שחיטתה ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה וממתין לה עד שתצא נפשה ואוכלו אחד עובד כוכבים ואחד ישראל מותרין בו מסייע ליה לרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין א״ר יצחק בר אשיין הרוצה שיבריא חותך כזית בשר מבית שחיטה ומולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה וממתין לה עד שתצא נפשה אחד עובד כוכבים ואחד ישראל מותרים בו בעי ר׳ אלעזר שהה בה דרס בה מהו א״ל ההוא סבא הכי א״ר יוחנן צריכה הכשר שחיטה כבהמה טהורה הכשר למאי אמר רב שמואל בר יצחק בדיקת סכין בעא מיניה רבי זירא מרב ששת מהו שתציל על הבלועין שבתוכה א״ל מטמאה טומאת אוכלין ומצלת א״ל אינה מטמאה טומאת נבלות ולא תציל אמר אביי [ז] אינה מצלת על הבלועים שבתוכה דהא מטמאה טומאת אוכלין [ח] והרובעה חייב דהא אינה מטמאה טומאת נבלה: רבי יהודה אומר האלל [וכו׳]: אמר רב הונא [ט] והוא שכנסו ואמר רב הונא [י] שני חצאי זיתים שישנן על גבי העור העור מבטלן אליבא

שסופה לטמא טומאה חמורה. אדם ובגדים אם יאכלנה הילכך אינה צריכה הכשר דילפינן מזרעים. וטעמא [ב] דמחשבה משום דסתמא לאו לאכילה קיימא ובכפרים קיימינן שאין רגילים לאכול עופות אבל בכרכים תנן [ג] (עוקצים פ״ג משנה ג) דאין צריכין מחשבה דסתמא לאכילת עובדי כוכבים עומדת: **אמר חזקיה.** שאני מתניתין דבמפרכסת קיימינן שעדיין אין בה טומאה חמורה וסופה נמי שמא לא תבא לידי טומאה חמורה שהרי הוא יכול לגוררה לגירורים דקים פחותים פחותים מכזית עד שתכלה כולה ושוב לא תטמא טומאת נבלות אבל נבלת עוף טהור כבר מתה וראויה לטמא טומאה חמורה: **ומי אמר חזקיה הכי.** אלמא סבירא ליה לחזקיה הא דתנן דאין טומאת נבלות במפרכסת: **שחט בה.** בטמאה: **אינה לאברים.** אין בן נח מוזהר עליה משום אבר מן החי וכ״ש בטהורה דליכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור ואפילו רבי יוחנן מודי בה בטהורה: **א״ל.** מודה חזקיה דאינה מטמאה כנבילה ואע״פ שמותרת לבני נח דיצאה מכלל חיה ולכלל מתה לא באת ובטומאת נבלות כתיב [ד] וכי ימות: **דתני רב אושעיא כוותיה.** דאסורה לבני נח: **מטמאה טומאת אוכלין.** אם נגעה בשרץ וחזרה ונגעה באוכלין הואיל וישראל שחטה שחיטה מעלייתא וחישב עליה להאכילה לעובד כוכבים כדפרישית לעיל [ה]: **כפורש מן החי.** ומטמא מיד כאבר מן הנבלה דאמרי׳ בהאי פירקא (לקמן דף קכח:) אבר מן החי מטמא כנבלה: **ובשר הפורש ממנה כפורש מן החי.** אין בו טומאה דבשר הפורש מן החי טהור ולהכי הוי [ז] כמן החי שאסור לבני נח: **אפילו לאחר שתצא נפשה.** הואיל ונחתך מחייס והיינו כר׳ יוחנן: **שחט בה אחד אינה מטמאה טומאת אוכלין.** דלא אשכחן היתר אכילה בדכוותה לא לישראל ולא לבני נח וכן בנחרה ועודה מפרכסת: **מטמאה טומאת אוכלין.** הואיל ויש היתר אכילה בדוגמתה אם שחטה ישראל השתא נמי מהניא לה הך מחשבת עובד כוכבים לצורך ישראל לשוייה אוכל: **במקום שאין עושה אותה טרפה.** כגון חצי קנה: **שחט ישראל.** וגמר עובד כוכבים הואיל וגמרו ביד עובד כוכבים טרפה: **יפה יפה.** יותר מבשר אחר מפני שלא הספיק דמו לצאת וכשחותכו נבלע בתוכה לפי שכשהבהמה מוציאה נשמה היא מתאנחת ומוציא דמה יפה: **וממתין לה עד שתצא נפשה.** כדתניא בארבע מיתות (סנהדרין דף סג.) מנין לאוכל מבהמה קודם שתצא נפשה שהוא בלא תעשה שנאמר [ויקרא יט] לא תאכלו על הדם ואסמכתא דרבנן בעלמא היא: **אחד עובד כוכבים ואחד ישראל מותרים בו.** דהואיל ומותר לישראל הותר אף לעובד כוכבים דליכא מידי דלישראל שרי ולעובד כוכבים אסור. אבל הנך דלעיל שחיטת טמאה וכן שחיטת עובד כוכבים בטהורה אין בה היתר לישראל ולעובד כוכבים נמי לא משתריא דחיה היא: **מסייע ליה לרב אידי.** הא דקתני שאף העובד כוכבים מותר בו: **שיבריא.** בשר זה טוב לרפואה: **בעי רבי אלעזר.** [ה] מתניתין דישראל בטמאה ועובד כוכבים בטהורה דטעמא דמשוינן לה אוכלא משום שחיטה היא דהא נחרה אין בה טומאה: **שהה בה או דרס מהו.** מי הוי כנחירה ולא מטמאה: **כבהמה טהורה.** כאילו מטהרה לאכילה: **למאי.** הלכתא קא דייק כולי האי הכשר שחיטה בטהורה [ו]: **מהו שתציל על הבלועין שבתוכה.** ישראל בטמאה ועובד כוכבים בטהורה ומפרכסת ובלעה כלים בחייה והרי היא באהל המת מהו שתציל עליהן כדאמרן בבהמה המקשה (לעיל דף עא:) בלע טבעת טהורה ונכנס לאהל המת לא נטמאה הכא מאי כיון דאינה מטמאה טומאת [ז] נבלות חיה היא [א] או דילמא כיון דמטמאה טומאת אוכלין אינה מצלת דלאו בלוע הוא. ובישראל בטהורה לא מיבעי לן דודאי אינה מצלת הואיל ואף באכילה מותרת ועובד כוכבים בטמאה פשיטא לן דמצלת הואיל ואין בה טומאה של כלום אלמא חיה היא: **א״ל מטמאה טומאת אוכלין.** אלמא מתה היא: **ומצלת.** בתמיה: **אמר אביי אינה מצלת כו׳.** לחומרא: **חייב.** מיתה במזיד וחטאת בשוגג: **והוא שכנסו.** דגלי דעתיה דלא בטליה מעיקרא אבל נתכנס מאליו [ז] כמו שכנסוהו תינוקות אחר הפשט לא הואיל ובטל מתחלה ונעשה עור תו לא הדר הוי בשר דלטומאת אוכלין הוא דמהניא מחשבה לשויה אוכלא דאפילו עור ששלקו מטמא טומאת אוכלין [לעיל עז:] אחרי שעשאו רך אבל לשויה בשר לא:

פלוגתא

עין משפט נר מצוה

לו א ב ג ד מיי׳ פ״ג מהל׳ טומאת אוכלין הלכה ד:
לז ה מיי׳ פ״ד מהלכות שחיטה הל׳ יג טוש״ע י״ד סי׳ ב סעיף י:
לח ו מיי׳ פ״א שם הל׳ ב סמג לאוין קלו טוש״ע י״ד סי׳ כז:
לט ז מיי׳ פ״כ מהל׳ טומאת מת הל׳ ג:
מ ח מיי׳ פ״א מהלכות איסורי ביאה הל׳ יב:
מא ט מיי׳ פ״א מהל׳ שאר אבות הטומאות הלכה ח:
מב י מיי׳ שם הלכה יב:

שיטה מקובצת

א] מטמאה טומאת אוכלים. נ״ב עי׳ תוס׳ לעיל דף כ״ב: **ב]** וטעמא דצריכה מחשבה משום: **ג]** אבל בכרכים תנן בבכורות דאין צריכין: **ד]** ולהכי הוי כפורש מן החי שאסור: **ה]** בעי ר״א מתניתא: **ו]** כיון דאינה מטמאה טומאת [נבלות] חיה היא ומצלת או דלמא: **ז]** אבל נתכנס מאיליו כגון שהכניסוהו תינוקות או חיה אחר הפשט:

מסורת הש״ס

א) [תוספתא אהלות רפ״ב], **ב)** לעיל יט:, **ג)** לעיל לג., **ד)** [ויקרא יא], **ה)** [ע״א ד״ה השוחט], **ו)** [כטהורה רש״ש], **ז)** ר״מ מ״ז, **ח)** ל״ל התם בלא וי״ו. מהר״מ,

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה ומי וכו׳ ניחא ליה. עי׳ לעיל דף קטז ע״ב תוד״ה ומי:

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מהו שתציל וכו׳ חיה היא ומצלת או דלמא:

מוסף רש״י

הרוצה לאכול כו׳. משום דמעלי כדאמר לקמן בסמוך הרוצה שיבריא כו׳ (לעיל לג.). **מבית שחיטתה.** שאינו מחוסר הפשט ויכול לחותכו מיד קודם יציאת הנפש וממתין לה עד שתצא נפשה, דאמרינן בארבע מיתות (סנהדרין סג.) מנין שאסור לאכול מן הבהמה קודם שתצא נפשה ת״ל לא תאכלו על הדם (לעיל לג.). **אחד עובד כוכבים כו׳.** ולא אמרינן במיתה תליא מילתא והויא אבר מן החי לגבייהו (שם). ומדיחו יפה יפה. מפני שעדיין נבהל הדם לצאת ולא יצא (שם).

פלוגתא דר' ישמעאל ור"ע בפירקין (לקמן דף קכד.) במתני' דקתני היו עליו שני חצאי זיתים מטמאין במשא שהרי נשא כזית נבלה ואין מטמא במגע דאין נוגע וחוזר ונוגע ור"ע אומר לא במגע ולא במשא אלמא לר' ישמעאל לא מבטל עור ולר"ע מבטל: ה"ג **אי אליבא דר"ע פשיטא.** דהא מתניתין היא: **לעולם אליבא דרבי ישמעאל.** ואשמועינן רב הונא דכי אמר רבי ישמעאל לא מבטל עור הני מילי בפלטתו חיה שנעשה שלא מדעת אבל פלטתו סכין מדעת ביטלו: **ואמר רב הונא והוא שכנסו.** אחר הפשט דגלי דעתיה דלא בטליה מעיקרא אבל לא כנסו לא. מדמוקים לה בשכנסו מכלל דבשפלטתו סכין בשנים ושלשה מקומות קאמר וקתני חייבין עליו אלמא אי בטלינהו איהו במתכוין בטילי אבל עור לא מבטל דאי בטלינהו עור תו לא הדרי למיהוי נבלה: **אי אמרת בשלמא פלטתו סכין לרבי ישמעאל נמי לא מבטל.** עור: **רב הונא.** דאוקמה לרבי יהודה בשהיה זית מתחלה לחצאין ואפ"ה לא בטלינהו עור מעיקרא הוא דאמר כרבי ישמעאל דאוקמיה לרבי יהודה אליבא דרבי ישמעאל ורבנן כר"ע: **אלא אי אמרת פלטתו סכין.** רבי ישמעאל מודי דמבטל עור: **רב הונא.** דאוקמה לדר' יהודה כשהיה זית זה מתחלה לחצאין ואפ"ה לר' יהודה לא בטיל: **דאמר כמאן.** בשלמא אי לא דרב הונא דאמר והוא שכנסו הוה מוקמינא לר' יהודה בשפלטתו תחלה [ב]ביחד ומש"ה לא בטיל דכי פליגי רבי ישמעאל ור"ע בשתי חצאי זיתים פליגי אבל בכזית שלם מודו כדתני ריש פלוגתייהו עור שיש עליו כזית בשר כו' ורבנן סברי כי מודו רבי ישמעאל ור"ע בכזית שלם הני מילי בפלטתו חיה אבל פלטתו סכין אפילו כזית בטל אבל השתא דאוקמה רב הונא בשני חצאי זיתים דאמר כמאן: הכי גרסינן **אלא לעולם פלטתו סכין לרבי ישמעאל נמי לא בטיל ורב הונא דאמר אליבא דר"ע.** כלומר הא דאמר רב הונא לעיל העור מבטלו אליבא דר"ע אמרה וההיא דר' יהודה אליבא דר' ישמעאל: **קמ"ל.** רב הונא דאפי' פלטתו חיה[ג] מפני שעור מבטלו משמע טעמא בעור תליא ואף על גב דלא בטלינהו איהו: **מתני' אלו שעורותיהן.** מטמאין כבשרן: **ועור חזיר של ישוב.** מפני שהוא רך ואוכלין אותו: **חטרת.** חלדרוב"א שיש לו לגמל: **גמל הרכה.** מפרש בגמרא עד כמה נקראת רכה: **עגל הרך.** נמי מפרש בגמרא עד כמה: **ועור הפרסות.** כעין שחותכין הרגלים וכל אותו העור רך הוא: **בית הבושת.** בית הרחם של נקבה: **ועור של תחת האליה.** עור הזנב מתחת מקום שאין שער מפני שהוא רך: **האנקה.** הרינו"ן: **הלטאה.** ליתיירד"א: **חומט.** לימנ"א שתחלת ברייתו בכעדשה צא ובדוק בתיק שלה שגדל והולך עמה תחלתו כעדשה ממש הוא בשוליו: **הלטאה כחולדה.** עורה חלוק מבשרה: **וכולן שעיבדן.** כל אלו שאמרו שהן מטמאין כבשר אם עיבדן נעשה עור ובטלו מתורת בשר וטהורין: **או שהילך בהן.** ששטחן לדרוס עליהן ברגלים שהוא קצת עיבודן: **יש להן עורות.** ואין מטמאין כבשרן: **גמ' דבר תורה עור האדם טהור.** דלאו בשר הוא ולא הוי בכלל מת: **שטיחין.** למטה ולקתדרא לישב עליהן ששוטחין עור על גבי מטה במקום חבלים: **מאן דמתני לה.** לדעולא: **ארישא.** דאפילו כי לא עיבדו נמי לא מטמא אלא מדרבנן כל שכן אסיפא דהא דקתני חוץ מעור האדם דאף על גב דעיבדו טמא מדרבנן הוא ומשום דעולא: **ומאן דמתני לה.** גזירה דעולא אסיפא: **אבל ארישא.** כשלא עיבדו סבירא ליה דטומאתו מן התורה: **אשון.** קשה: **שלא טענה.** משוי: **תיב לקבלי.** שאמרת לי דבר טעם ויישר כחך: **הוה קתני לה.** חוזר ושונה פעם שניה כסבור שלא שמעה: **חדא הויא לך אמרת.** דבר חידוש אחד היה בידך שאין בידינו הרי אמרתו ולמה תחזור ותשננו פעם שניה להראות חכמתך: ר"ל מתקיפי דארעא דישראל הוה כדאמרינן בפרק קמא דיומא (דף ט:) מאן דמשתעי ריש לקיש בהדיה יהבי ליה עיסקא בלא סהדי והכא א"ל תיב לקבלי ורבי זירא דמבבל סלק להכא כדאמרינן בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פה.) רבי זירא אותיב ארבעין תעניתי דנשתכח מיניה תלמודא דבבלאי ומחסידי דבבל הוה כדאמרינן[ד] בהשוכר את הפועלים (שם) רבי זירא (אותיב) כל תלתין יומין בדיק נפשיה ושגר תנורא וסליק בגוה חזי מאי אכספיה לההוא מדרבנן: **והוא שיונק.** אבל פירש מלינק אף על פי שעדיין הוא בתוך שנתו כבר הוקשה עורו ואם עבר שנתו נמי אף על פי שיונק לא דתרתי בעינן:

וקאמר

אי אמרת בשלמא פלטתו סכין לרבי ישמעאל לא בטלה רב הונא דאמר כר' ישמעאל. וא"ת והא ר' ישמעאל בלא כנסו קאמר ור' יהודה בעי כנוס כדאמר רב הונא וי"ל דפלוגתייהו דר' ישמעאל ור"ע בפלטתו חיה לכך לא בעי ר' ישמעאל כנוס אבל פלטתו סכין אי לא בטל לרבי ישמעאל צריך נמי כניסה ועוד דרבי ישמעאל נמי (א) בכנסו איירי ואין זה דוחק [ה] כמו דמפרש מילתיה דרבי יהודה הכי: **רב הונא דאמר כמאן.** לעיל (דף קכא.) כי קאמר וחד אמר מקצת פלטתו חיה ומקצת פלטתו סכין דבעי למימר דפלטתו סכין הוי פלוגתא דר' יהודה ורבנן דלר' יהודה לא בטל [ט] לא מצי למפרך דאמר כמאן אי אמרת לר' ישמעאל דבטל כדפריך הכא דאיכא לאוקומי דר' יהודה דאית ביה כזית יחד אבל לרב הונא פריך שפיר כדפי' בקונט': **דאמר כמאן.** וא"ת ודילמא הא דאמר רב הונא ב' חצאי זיתים שיצן על העור העור מבטלו מיירי בלא כנסו אבל כנסו מודה דלא בטל וי"ל דהא פשיטא ולא איצטריך ליה לרב הונא לאשמועינן דעור מבטלן [י] (ועוד דהעור מבטלן משמע מתחלה העור מבטל ותו לא מהני להו כנוס): **עור אדם טהור.** כדמפרש טעמא בריש דם הנדה (נדה דף נה.) דלא הוי דומיא דעצם אדם דעור גזעו מחליף: **עורות אביו ואמו שטיחין כו'.** ואע"ג דמת אסור בהנאה ובכל אדם אסור לעשות מעורו שטיחין כו' [כ] מ"מ לא הוו גזרי רבנן משום הך חששא שיהיה טמא אלא משום אביו ואמו דחמיר טובא וא"ל לומר דנקט אביו ואמו משום דשכיחי גביה: **אבל רישא טומאה דאורייתא היא.** והשתא חשיב עור אין גזעו מחליף משום דמקומו נעשה צלקת על בשר כדאמרינן פרק דם הנדה (גז"ש):

ואם

**אליבא דמאן אי אליבא דר' ישמעאל האמר לא מבטל עור ואי אליבא דר"ע פשיטא האמר מבטל עור לעולם אליבא דרבי ישמעאל וכי אמר רבי ישמעאל לא מבטל עור ה"מ שפלטתו חיה אבל פלטתו סכין בטיל ת"ש ר' יהודה אומר האלל המכונס אם יש כזית במקום אחד חייבין עליו ואמר רב הונא והוא שכנסו אי אמרת בשלמא פלטתו סכין לרבי ישמעאל נמי לא בטיל רב הונא דאמר כרבי ישמעאל אלא אי אמרת פלטתו סכין לר' ישמעאל בטיל רב הונא דאמר כמאן אלא לעולם פלטתו סכין לר' ישמעאל לא בטיל ורב הונא דאמר כר"ע פשיטא מהו דתימא כי קאמר ר"ע ה"מ פלטתו סכין אבל פלטתו חיה לא בטיל קמ"ל טעמא דר"ע מפני שהעור מבטלן ל"ש פלט חיה ול"ש פלט סכין כדקתני סיפא מפני מה ר"ע מטהר בעור מפני שהעור מבטלן: מתני' [א]אלו שעורותיהן כבשרן עור האדם ועור חזיר של ישוב [ב]ר' יהודה אומר אף עור חזיר הבר ועור [ג]חטרת של גמל הרכה ועור הראש של עגל הרך ועור הפרסות ועור בית הבושת ועור השליל ועור של תחת האליה ועור האנקה והכח והלטאה והחומט [ד]ר' יהודה אומר הלטאה כחולדה [ה]וכולן שעבדן או שהילך בהן כדי עבודה טהורין חוץ מעור האדם [ו]ר' יוחנן בן נורי אומר שמונה שרצים יש להן עורות: גמ' [ז]אמר עולא דבר תורה עור אדם טהור ומה טעם אמרו טמא גזירה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין ואיכא דמתני לה אסיפא וכולן שעיבדן או שהילך בהן כדי עבודה טהורין חוץ מעור אדם אמר עולא דבר תורה עור אדם שעבדו טהור ומה טעם אמרו טמא גזירה שמא יעשה אדם עורות אביו ואמו שטיחין מאן דמתני לה ארישא כ"ש אסיפא ומאן דמתני אסיפא אבל ארישא טומאה דאורייתא: ועור חזיר [וכו']: במאי קמיפלגי מר סבר האי אשון והאי רכיך ומר סבר האי נמי רכיך: עור חטרת של גמל הרכה: וכמה גמל הרכה אמר עולא א"ר יהושע בן לוי כל זמן שלא טענה בעי ר' ירמיה הגיע זמנה לטעון ולא טענה מהו בעי אביי לא הגיע זמנה לטעון וטענה מהו תיקו יתיב ר"ל וקמיבעיא ליה כמה גמל הרכה א"ל רבי ישמעאל בר אבא הכי א"ר יהושע בן לוי כל זמן שלא טענה א"ל תיב לקבלי יתיב רבי זירא וקמיבעיא ליה כמה גמל הרכה א"ל רבין בר חיננא הכי אמר עולא א"ר יהושע בן לוי כל זמן שלא טענה הוה קתני לה א"ל חדא הויא לך [א] אמרת [ח]תא חזי מה בין תקיפי ארעא דישראל לחסידי דבבל: ועור הראש וכו': וכמה עגל הרך עולא אמר בן שנתו ר' יוחנן אמר כל זמן שיונק איבעיא להו היכי קאמר עולא בן שנתו והוא שיונק

ואמר

מג א ב מיי' פ"א מהל' שאר אבות הטומאות הלכה ט ופ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה כא א] [ופ"ג מהלכות טומאת אוכלין הלכה יא]:

לעזי רש"י

חלדרוב"א. דבשת.
הריצו"ן [היריצו"ן]. קיפוד.
ליתיירד"א [ליישירד"א]. לטאה.
לימצ"א. שבלול.

שיטה מקובצת

א] חדא הויא לך ואמרתה תא חזי: ב] בשפלטתו תחלה לכוליה כזית ביחד: ג] קמ"ל רב הונא דאפי' פלטתו חיה מדנקט העור מבטלן ולא נקט בטלן וכי איתמר דרב הונא בשפלטתו חיה איתמר הס"ד ומה"ד מפני שהעור מבטלן משמע טעמא בעור תליא מלתא ואע"ג דלא בטלינהו איהו הס"ד: ד] ומחסידי דבבל הוה כדאמרי' נמי התם כל תלתין יומין בדיק: ה] ואין זה דוחק כיון דמפרשינן מילתיה דר' יהודה הכי:

א) לעיל נה: [זבחים כח. נדה נה.], ב) [במשנה איתא ר' יוסי], ג) [פי' גבנון של גמל דבשת גמלים תרגום חטרייא דגמליא. ערוך], ד) [שבת קז:], ה) פסחים מו. נדה נה., ו) שבת קז., ז) [נדה נה.], ח) [תענית כג: מגילה כח:], ט) עיין מהר"מ שהאריך על דבור זה, י) [צ"ל ועוד דמשמע דהעור מבטלן ותו לא מהני להו כנוס והשאר נמחק. מהר"מ וע"ש], כ) [ועי' תוס' זבחים עא: ד"ה ובטרפה כתבו דעור המת מותר ע"ש ועי' תוס' נדה נה. ד"ה שמא ותוס' ב"ק י. ד"ה שהשור ותוס' ערכין ד. ד"ה נפשות ותוס' סנהדרין מח. ד"ה משמשין],

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה אי אמרת וכו' דר' ישמעאל נמי איכא למימר דבכנסו איירי:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] בעין משפט סי' מ"ג לבסוף. נ"ב ובפ"ד מהל' אבות הטומאות הל' ח:

מוסף רש"י

אלו שעורותיהן כבשרן. לטמא טומאת נבלות (זבחים כח.). ועור הפרסות. מן האלרכובה ולמטה (זבחים כח. לעיל נה:). וכולן. כל אלו שמנו חכמים שעורותיהן מטמאין כבשרן מפני שהוא רך ודרכו לאכול (פסחים מו.). שהילך בהן כדי עבודה. דרך עורות לשוטחן לפני דריסת רגלי אדם וזהו תחילת עיבודן (שם) כדרך שרגילין לתת עור לפני דורסן (נדה נה. עי"ש). טהורין. שבטלן מתורת בשר (שם). שמונה שרצים יש להן עורות. ופליג אדרבנן דאמרי האנקה והכח והלטאה והחומט עורותיהן מטמאין בכעדשה כבשרן, אלמא הני ארבעה לית להו עור (שבת קז.). כל זמן שיונק. ועור ראשו רך מולגין אותו ונאכל עמו (פסחים פד.).